Yatağın dəyişən təkcə adı olmadı

"Dostluq" Azərbaycanla Türkmənistanın dostluğunu daha da möhkəmləndirir

Xəzər dənizindəki "Dostluq" yatağını Azərbaycanla Türkmənistan birgə işləyəcəklər.

Bu yatağın karbohidrogen resurslarının birgə kəşfiyyatı, işlənilməsi və mənimsənilməsi haqqında anlaşma memorandumu iki ölkənin hökumətləri arasında 2021-ci il yanvarın 21-də Aşqabad şəhərində olub. Həmin il fevralın 25-də Prezident İlham Əliyev anlaşma memorandumunun təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanununu imzalayıb.

Azərbaycan və Türkmənistan arasında "Dostluq" yatağı üzrə Birgə İşçi Qrupu fəaliyyət göstərir və vaxtaşırı iclaslarını keçirir. Keçən ay isə iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarovun Türkmənistana işgüzar səfəri çərçivəsində keçirilən görüşlər zamanı ölkələrimizin energetika sahəsində tərəfdaşlığının gündəliyində olan əsas məsələlər müzakirə olunub. Tərəflər enerji mübadiləsi üzrə əməkdaşlığın mövcud vəziyyəti, o cümlədən "Dostluq" yatağının karbohidrogen resurslarının birgə kəşfiyyatı barədə fikir mübadiləsi aparıblar.

Xatırladaq ki, bu yataq əvvəllər uzun müddət Azərbaycanda "Kəpəz", Türkmənistanda isə "Sərdar" adlandırılıb. Zəngin neft-qaz ehtiyatları vəd edən yataq iki dövlətin dənizdəki sərhədinin tən ortasında yerləşdiyi üçün ona "Promejutoçnoye", yəni "Aralıq" deyiblər. Bu karbohidrogen mənbəyi hələ sovet dönəmində Azərbaycan neftçiləri tərəfindən dənizin 4 kilometr dərinliyindəki layda kəşf olunub və 1989-cu ildə orada ilk kəşfiyyat quyusu qazılıb. Lakin "Aralıq" olduğu səbəbindən uzun illər onun işlənməsi mümkün olmayıb və məsələ ilə bağlı ardıcıl danışıqlar gedib. 1998-ci ildə Xəzər dənizinin orta xətti koordinatları üzrə Azərbaycanla Türkmənistan arasında danışıqlar aparılması fikir ayrılıqlarına son qoyub və iki dost ölkə arasında bütün məsələlərin qarşılıqlı maraqlar əsasında həlli üçün etibarlı zəmin yaradıb. Yeri gəlmişkən: Xəzər dənizində geoloji kəşfiyyat işlərinin aparılması, yeni yataqların aşkarlanması bilavasitə Azərbaycan neftçilərinin, geoloqlarının adı ilə bağlıdır.

Ümumiyyətlə, son illərin ən mühüm hadisələrindən biri Xəzər dənizinin hüquqi stasusu barədə konvensiyanın imzalanmasıdır. 2018-ci il avqustun 12-də beş sahilyanı dövlətin rəhbərlərinin bu sənədə imza atması çoxtərəfli birgə işin uğurlu nəticəsi idi. Bu gün həmin konvensiya Xəzərdə təhlükəsizliyə və sabitliyə çox kömək edir. Yəni Xəzəryanı ölkələrin sıx qarşılıqlı iqtisadi fəaliyyəti, burada yaşayan xalqların həyat səviyyəsinin getdikcə daha da yüksəlməsi üçün geniş perspektivlər açılır.

Azərbaycan öz Prezidentinin rəhbərliyi ilə konvensiyanın hazırlanmasının bütün mərhələlərində konstruktiv işləmiş, digər Xəzəryanı ölkələrlə yanaşı, onun imzalanmasına töhfəsini vermişdir. Hələ 2010-cu ildə Xəzəryanı ölkələrin dövlət başçılarının Bakıda keçirilmiş III Zirvə toplantısı bölgədə əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi işinə mühüm dəstək olmuşdur.

Sözügedən konvensiya Xəzərdə həmçinin enerji sahəsində əməkdaşlığın yeni mərhələsinin başlanğıcını qoydu. 2019-cu ildə Türkmənbaşı şəhərində keçirilmiş birinci Xəzər İqtisadi Forumunun gedişində Azərbaycan və Türkmənistan arasında məzmunlu və faydalı danışıqlar aparıldı, bir sıra mühüm razılaşmalar əldə edildi. Ümumiyyətlə, son illər ərzində ölkələrimiz arasında münasibətlər müsbət dinamika ilə inkişaf edir. Ali səviyyədə qarşılıqlı səfərlərin xronologiyası da bunu təsdiqləyir.

"Dostluq" yatağının işlənməsi barədə ümumu qərar da bu münasibətlərdən qaynaqlanır. Mütəxəssislər yataqda təqribən 50 milyon tondan çox çıxarıla bilən neft və 30 milyard kubmetrdən çox təbii qaz ehtiyatının olduğunu proqnozlaşdırırlar.

Azərbaycan və Türkmənistan tərəflərinin bu yatağı "Dostluq" adlandırmaq barədə ümumi qərarı da dərin rəmzi məna daşıyır. Çünki anlaşma memorandumunun imzalanması iki ölkənin energetika sahəsində prinsipcə yeni mərhələnin, möhkəm beynəlxalq hüquqi bazaya əsaslanan birgə işin başlanğıcını qoydu ki, bunlar da regiona sistemli və uzunmüddətli əsasda iri xarici investisiyalar axını üçün əlavə ciddi stimullar yaradır. Həm Azərbaycanın, həm də Türkmənistanın milli iqtisadiyyatının dinamik inkişafına, yeni iş yerlərinin yaradılmasına, insanların həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə yeni təkan verilir.

Anlaşma memorandumunun imzalanması ilə bağlı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Türkmənistanın ovaxtkı Prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədov arasında videokonfrans formatında keçirilən görüşdə dövlətimizin başçısı Azərbaycanın və Türkmənistanın ilk dəfə olaraq Xəzər dənizindəki yatağın mənimsənilməsi üzrə birgə işə başlandığını vurğulayaraq belə demişdir: "Bu yataq, həmin yataqdakı iş ölkələrimizi və xalqlarımızı daha da yaxınlaşdıracaq, həm Türkmənistan, həm də Azərbaycan xalqlarına xeyir gətirəcək... Bugünkü imzalama Xəzərin karbohidrogen resurslarının mənimsənilməsində yeni səhifə açır. Bu layihə ölkələrimizin, habelə qonşularımızın enerji təhlükəsizliyinin möhkəmlənməsinə şərait yaradacaq. Bu layihə ixrac üçün böyük imkanlar açır, ona görə də xalqlarımızın rifahının yüksəlməsinə şərait yaradacaq".

Türkmənistan tərəfi də enerji sahəsindəki əməkdaşlığı yüksək dəyərləndirmişdi: "Bu gün Türkmənistan ilə Azərbaycan Respublikası arasında münasibətlər ardıcıl və dinamik inkişaf edir. Biz beynəlxalq arenada ümumi sülhün, sabitliyin və təhlükəsizliyin möhkəmlənməsinin tərəfdarları kimi uğurla əməkdaşlıq edirik. Bizim ölkələr qlobal gündəliyin prinsipial əhəmiyyətli mövzusu olan enerji təhlükəsizliyi, beynəlxalq enerji axınlarının konfiqurasiyası barədə təsəvvürlər və bütövlükdə dünya energetikasının arxitekturası haqqında eyni fikirdədirlər".

Hər iki ölkənin həyatında əlamətdar olan bu tarixi hadisə, qeyd edildiyi kimi, dostluğun və əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsinə istiqamətləndirdi. Başqa sözlə, imzalanan sənəd strateji istiqamətdə - enerji sahəsində Azərbaycan-Türkmənistan tərəfdaşlığının getdikcə genişlənməsinə xidmət edir ki, bunun üçün də zəruri olan bütün şərtlər mövcuddur. Yəni həm siyasi iradə, həm yüksəksəviyyəli texniki və texnoloji təchizat, peşəkar kadrlar və neft-qaz sahəsində zəngin iş təcrübəsi var. Xəzərdə birgə uğurlu fəaliyyətin əsas rəhni isə Azərbaycan və türkmən xalqlarının çoxəsrlik möhkəm qardaşlıq telləridir.

Elə keçən ay Aşqabadda Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) Türkmənistandakı nümayəndəliyinin açılması da bunu təsdiqləyir.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2023.- 5 dekabr, № 265.- S.11.